

Algemeen Jaarverslag 2025

We kunnen terugkijken op een intensief en initiatiefrijk jaar. Een jaar waarin twee evenementen plaatsvonden die duizenden mensen op de been brachten en hen in contact brachten met antroposofische inhoud, met onze vereniging en met vruchten van de antroposofische inspiratie. Een jaar met een openend gebaar. Een jaar waarin ook de kern van de antroposofie aan de orde kwam.

Grondsteenconferentie

Voor onze vereniging is de bezinning op de Grondsteen, op deze esoterische impuls die met de Kerstbijeenkomst in 1923-1924 ingezet werd, een blijvende noodzaak. We begonnen het jaar dan ook met een grondsteenconferentie in Eindhoven. Uit de evaluatie bleek dat de traditionele vorm van de conferentie een vernieuwingsslag nodig heeft, willen we de aansluiting bij jongere generaties houden. Die kreeg in januari 2026 een eerste realisering door twee dagen te plannen. Eerst kwam er een verdiepingsdag op 4 januari waarin de kunstzinnige beleving van de inhoud een accent kreeg. De tweede dag is gericht op kennismaking en ook voor niet-leden toegankelijk; de dag is door weersomstandigheden verplaatst naar 11 april 2026 en krijgt ook een kunstzinnig accent.

Steiners honderdste sterfjaar

Op 30 maart 2025 was het 100 jaar geleden dat Rudolf Steiner overleed. Dit is op verschillende plaatsen in Nederland intern en intiem herdacht, onder andere in Amsterdam en Den Haag. En op diezelfde dag vond in *Flint* in Amersfoort de première plaats van een nieuw gecreëerde theaterproductie (getiteld: *Mens en Kosmos*). In deze voorstelling – een *Gesamtkunstwerk* met toneel, zang, dans, creative action, acrobatiek – verscheen het leven van Rudolf Steiner vanuit de periferie, gezien vanuit twee medewerksters en een schrijfster. Daarnaast werden door drie kunstenaars de drie zielenkrachten in hun eigentijdse dramatiek en onderlinge verhouding voor het voetlicht gebracht. En op de achtergrond werd met dagenlang voorgeoefende verf-

streken een beeld geschilderd. Gedurende de voorstelling verscheen tweedimensionaal het metershoge beeld van de Christusmens te midden van twee tegenkrachten – een meesterlijke creatie. Kritiek was er ook en mocht er zijn. Tegelijk mag het een geslaagd experiment heten om in een hernieuwde bezinning op de biografie van Rudolf Steiner een volgende fase in te gaan.

MENS! Festival

En dan eind mei, twee maanden later, kwam er dankzij vier mensen iets waarvan we twee jaar geleden alleen nog maar konden dromen tot stand. Een feestelijk, vreugdevol, zonnig, gezellig en leerzaam tweedaags festival op het terrein van *De Reehorst*. Er waren eindeloos veel kramen die de rijkdom en veelvormigheid van de antroposofische beweging toonden; en er waren tal van workshops, presentaties en uitvoeringen (in het gebouw Antropia en in tenten) die de inhoudelijke verdieping en kunst brachten. Duizenden mensen beleefden een levende bruisende antroposofie in een ontspannen sfeer waarin talloze ontmoetingen en ontdekkingen mogelijk werden. Dankzij Eveline Clignett, Petra Rutgers, Anselma Remmers en Arthur de Gast – samen met vele andere medewerkers en kraamhouders – kon dit ongekende event plaatsvinden. De hoop en verwachting is dat we dit in 2028 kunnen herhalen.

Vrije Hogeschool voor Geesteswetenschap

Op 15 november kwamen alle lectoren en sectiecoördinatoren en leden van alle sectieraden bij elkaar voor een bezinning op de situatie en de opgave van deze Hogeschool. We ontvingen daar bestuurslid en sectieleider Ueli Hurter van het Goetheanum om met hem op zoek te gaan naar een toekomstbeeld van de Hogeschool. De Hogeschoolgroep in Nederland presenteerde zich en gaf een kleine brochure uit, die in 2026 ook voor alle leden beschikbaar zal komen. We bespraken vragen over de verhouding tussen de mondiale Hogeschool en het sectiewerk in ons land, tussen de Esoterische Cyclus en de vaksecties, tussen de vaksecties en de instellingen in de werkvelden. Het was de

tweede bezinningsdag (na die in 2024) en een derde wordt verwacht. Intussen werken de vaksecties in Nederland inhoudelijk aan tal van onderwerpen. En soms ontstaat uit het jarenlange werk van iemand die ook vele jaren in een vaksectie actief was een onvoorziene vrucht: zoals de expositie *Alles Gegeven* in het Haagse Kunstmuseum, dankzij het onvolprezen onderzoekswerk van Jacqueline van Paaschen.

Esoterische Cyclus

Het aantal leden dat tot de Hogeschool toetreedt en de Esoterische Cyclus wil volgen neemt toe. De uitgave van de Nederlandse vertaling is dan ook uitverkocht en er zal in 2026 een herdruk tot stand komen. Er heeft in veel steden een wisseling van lector plaatsgevonden en dat zal de komende tijd ook in andere steden het geval zijn. Het lukt in de regel om nieuwe, jongere lectoren te vinden. Er worden ook verschillende manieren ontwikkeld om met de Esoterische Cyclus om te gaan. De lectorengroep heeft in 2025 andermaal een verdiepingsconferentie voorbereid. Deze heeft plaatsgevonden op 6-7 februari 2026.

Algemene Antroposofische Sectie

Tijdens die verdiepingsconferentie is met de leiding van de Algemene Antroposofische Sectie, Constanza Kaliks en Peter Selg, gesproken over inhoud en opgave van deze sectie, die niet specifiek en vakgericht is, maar juist algemeen en mensgericht is. De Goetheanum-leiding ziet deze sectie met name als het methodische fundament van de antroposofische geesteswetenschap voor onderzoek en onderwijs. Het bestuur in Nederland heeft al geruime tijd bijeenkomsten ingericht (onder andere met vertegenwoordigers van opleidingen) om over de inhoud en werkwijze binnen deze sectie te spreken. Het is de bedoeling in 2026 deze sectie verder in te richten.

Beleidsplan

In 2025 heeft het bestuur een concept-koersdocument gepubliceerd en op de vorige jaarvergadering gepresenteerd. Daarin formuleert het bestuur op basis van gesprekken en waarnemingen een zevental werkrichtingen. Dit document kreeg de wat formele titel Beleidsplan. In verscheidene geledingen (zoals in de groep van regiocontactpersonen en de hogeschoolgroep) is het document besproken en wij ontvingen diverse reacties (zie ook het desbetreffende artikel op pagina 8). Het bevat ook doelen, zoals het bevorderen van de dialoog, die deel uitmaakten van het Perspectiefproject. Het document zegt over het algemeen meer over het hoe dan over het wat. De gedachte daarbij is dat na 100 jaar werk aan de inhoud de metamorfose die gaande is zeker ook in het *hoe* zal liggen. Al blijft het werk aan de verdieping in en van de antroposofie onverminderd van kracht.

In 2026 zal het bestuur enkele regio's bezoeken om hierover verder in gesprek te gaan. De verwachting is dat het in 2027 aan de algemene ledenvergadering kan worden voorgelegd.

Gebouwen

De vereniging is eigenaar van twee gebouwen: het Elisabeth Vreedehuis in Den Haag en de villa Boslaan 15 in Zeist. Daarnaast zijn er in Haarlem, Leeuwarden en Zutphen lokale verenigingshuizen (soms in combinatie met andere organisaties) en bestaan er in andere steden initiatieven daarvoor. Het Vreedehuis ontwikkelt zich tot een bekend cultuurhuis en neemt steeds meer een eigen plek in; tegelijk is het nog zoeken naar een goed evenwicht, ook in financiële zin. De villa in Zeist vraagt veel onderhoud, heeft geen optimale ligging en benutting en heeft weinig parkeerplaatsen, waardoor we overwegen dit pand te verlaten. De vaksecties en de ledengroep in Zeist zijn daarover geraadpleegd en kunnen over het algemeen het idee om een alternatieve locatie in het midden van het land te zoeken ondersteunen. Er loopt een onderzoek naar de mogelijkheid om het secretariaat naar het landgoed De Reehorst te verplaatsen.

Statuten

In november is een groep leden op ons verzoek komen meedenken over de actualiteit van onze huidige statuten en huishoudelijk reglement. Deze blijken deels verouderd. En nieuwe wetgeving vraagt ook om actualisatie. We leggen op de komende ledenvergadering twee wettelijke regelingen ter goedkeuring voor aan de ALV alvorens die bij een grotere statutenwijziging in 2027 of 2028 in de statuten op te nemen. Want naast de actualisering van onze landelijke statuten loopt er een groot mondiaal proces om tot een ingrijpende herinrichting van onze Algemene Antroposofische Vereniging te komen. Deze herinrichting (waarvan de contouren medio april in het Goetheanum worden besproken) kan ook voor onze landelijke vereniging consequenties hebben. Het lijkt ons goed deze consequenties eerst af te wachten alvorens onze eigen statuten te wijzigen.

Afsluitend

Dit alles overziend was 2025 een jaar van een sterke beweging naar buiten, waarin veel mensen op een levendige manier de antroposofie konden ontmoeten. Ook was er een beweging naar binnen, zoals de bezinning op de opgave van het hogeschoolwerk in Nederland. Hoe kunnen wij zowel in het ledenwerk van de vereniging als in het hogeschoolwerk onderling verbonden én open naar de wereld om ons heen zijn? Dat zijn vragen die we meenemen naar 2026.

Namens het bestuur, Pim Blomaard